

ního zákona, spolehlivě rozřešiti mohla, měl již první soud vedle ustanovení § 182 č. ř. s. žalovanou stranu poukázati, by tuto rozhodnou okolnost náležitě odůvodnila, zejména přesně uvedla, k čemu místností sporných používá, a jakým způsobem ona z nich příjmy bere a jaké povahy příjmy ty jsou, a aby o těchto okolnostech, jež zevrubně probrati a objasniti třeba, provedl, bylo-li by potřebí, důkazy.

Čís. 529.

Vlastník může žádati i na bezelstném držiteli vydání peníze, který tento za věc utržil.

(Rozh. ze dne 26. května 1920, Rv II 87/20.)

Žalobci byla podnájemníkem odcizena celá řada stříbrných předmětů, jež pak pachatel prodal žalovanému klenotníku. Část z nich žalovaný dále prodal, ostatní pak byl nucen žalobci vrátiti. Dřívější žaloba žalovaného proti žalobci na vrácení věcí, jež mu byl nucen vydati, byla právoplatně zamítnuta. Proti žalovanému zavedené trestní řízení pro přestupek § 477 tr. zák. skončilo sprostěním z obžaloby, ježto soudce dospěl k přesvědčení, že nabídka pachatelova nemohla se žalovanému zdáti podezřelou vzhledem k tomu, že žalovaný znal rodinné poměry pachatelovy; pachatel byl pro zločin krádeže právoplatně odsouzen. Žalobce domáhal se žalobou na žalovaném, by mu zaplatil za předměty, jež u něho nebyly nalezeny, prozatím tolik, kolik byl za ně zaplatil pachateli, vyhrazuje si uplatňování toho, čeho se na plnou hodnotu nedostává. Procesní soud první stolice žalobu zamítl. Důvody: Žalovaný byl bezelstným držitelem, nikoliv však vlastníkem věcí, jež byly žalobci odcizeny, ježto tu nebylo podmínek § 367 obč. zák. Musel proto žalobci vrátiti věci, pokud je ještě měl. Jinak má se věc ohledně předmětů, jež byl dále prodal. Dle § 329, 330 obč. zák. mohl žalovaný, jsa bezelstným držitelem, s věcmi dle libosti nakládati, je spotřebovati po případě i zničiti, mohl si přivlastniti veškerý plody a užitky z věcí těch důsledkem své bezelstné držby. Byl tudíž i oprávněn věci zciziti a docílený výtěžek podržeti, aniž by byl povinen vrátiti jej pravému vlastníku věcí. Nelze mluvit o obohacení žalovaného, ježto případný výtěžek za věci získal jakožto jejich užitky. Cenu pak, již zaplatil pachateli a již na něm žalobce požaduje, není povinen žalobci vydati, poněvadž peněz ten za věci skutečně byl zaplatil a není proto o něj obohacen. Odvolací soud žalobě vyhověl. Důvody: Soud první stolice přiznává sice žalobci právo na vydání věcí, pokud byly u žalovaného nalezeny, upírá mu však nárok ohledně věcí, jichž žalovaný již nemá. V tom jest patrný rozpor, jež nelze překlenouti ustanovením §§ 329 a 330 obč. zák. Jestliže základním předpisem občanského zákoníka, že lze nabýti vlastnictví odevzdáním pouze tehdy, byl-li zcizitele vlastníkem (§ 366, 442 obč. zák.). Výjimka § 367 obč. zák. nelze obdobou rozšiřovati. Žalovaný nestal se vlastníkem věcí. Tím, že žalovaný, prodáv věcí, nemá jich již v držbě, nepozbývá žalobce nároku na to, co bylo za ně vytěženo. Nárok tento není pohledávkou z poškození, jež by předpokládala protiprávní poškození a směřovala pouze proti škůdci (§ 1294, 1295 obč. zák.), nýbrž jest bezprostředním výronem vlastnického práva ku věci. Nesprávně

nost názoru prvního soudu plyne i z ustanovení § 333 obč. zák., dle něhož ani bezelstný držitel nemůže žádati, by mu bylo nahrazeno, co dal předchůdci za to, že mu přenechal věc. Vždyť nelze vlastníku uložit, by si svou vlastní věc vykoupil. Bezelstnému držiteli přísluší postih pouze proti jeho předchůdci.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Skutkovým podkladem žalobního nároku jest okolnost, že žalobce byl vlastníkem stříbrného náčiní, jež v žalobě přesně označeno, že náčiní to bylo mu ukradeno, že žalovaný náčiní to a sice, jak zjištěno, bezelstně od zlodějky koupil a pak dále prodal. Žalobce, tvrdě, že věci měly větší hodnotu, než cenu, za jakou byly žalovaným od zlodějky ukoupeny, a že žalovaný za věci ty dojista utržil více, než cenu nákupní, domáhá se toho, by žalovaný zaplatil mu prozatím alespoň cenu nákupní, vyhrazuje si uplatňování toho, čeho na plnou hodnotu se nedostává, při nejmenším pak uplatňování toho, co žalovaný za věci utržil. Z řečeného skutkového podkladu vycházely jak první, tak druhá stolice. Otázka, zda z tohoto skutkového podkladu lze po zákonu vyvoditi nárok žalobní jest otázkou právního posouzení případu. Po této stránce není však soud vázán právním pojetím stran, pročez, odchýlí-li se soud od právního názoru žalobce, nelze důvodně tvrditi, že by soud byl uznal o plnění, o něž nebylo žalováno, nebo nepřipustným způsobem pozměnil důvod žaloby. Pokud tedy v těchto směrech uplatňuje se proti odvolacímu rozsudku dovolací důvod § 503 čís. 4 c. ř. s., nelze dovolání přiznati oprávněnosti. Ve věci samé závisí rozhodnutí rozepře na správném výkladu ustanovení § 329 obč. zák., k němuž ohledně vlastnickových nároků proti bezelstnému držiteli věci poukázáno v § 379 obč. zák. Marginální rubrika k § 329 obč. zák. mluví ovšem o právech bezelstného držitele ohledně podstaty věci, přidržujíc se theoretické nauky o t. zv. *commoda* (*beatitudines*) *possessionis*, jak běžnou byla v čase prací kodifikačních. Co však v pravdě míněno »právy bezelstného držitele co do podstaty věci«, o nichž mluví marginální rubrika § 329 obč. zák., plyne nad veškeru pochybnost z obsahu tohoto paragrafu. Jím v jádru věci sprostňuje se bezelstný držitel vlastně jen zodpovědnosti za to, že věci užíval, ji spotřeboval nebo dokonce zničil. Toto sprostění zodpovědnosti je důsledkem bezelstnosti, jíž zavinění je vyloučeno, nikoli však důsledkem nějakého práva bezelstného držitele k podstatě věci. Že tomu tak, plyne z úvahy, že domnělá »práva« § 329 obč. zák. obmyslnému držiteli nepřisloušejí, tudíž obsah držby jako takové netvoří, nýbrž jsou důsledkem bezelstnosti, bezelstností však neurčuje se obsah práva, ona jeví pouze vliv na nabytí a rozsah práv (Randa, *Besitz* str. 104, Unger I. 222 pozn. 32, II 540 pozn. 23, Krainz I 462/6, Nippel III str. 109). Vykládá-li se pak ustanovení § 329 obč. zák. tak, jak právě naznačeno, plyne z toho pro případ, o který se zde jedná, tolik, že žalovaného nelze arcí činiti zodpovědným za to, že věci vůbec zcizil, ani za to, že snad je zcizil nevýhodně. Z toho neplyne však právo žalovaného, by podržel peníz, za který věci dále zcizil. Takového práva mu § 329 obč. zák. nepřiznává. Žalobce jako bývalý vlastník věci musí se arcí spokojiti s právním stavem, utvořeným tím, že věci dále byly zcizeny, nepozbývá však práv z tohoto právního stavu plynoucích, tudíž zejména nároku na peníz za věci dcešený. Že

tímto právním stanoviskem nenakládá se se žalovaným proti úmyslu zákona snad krutě, toho dokladem je ustanovení § 333 obč. zák., vedle něhož ani bezelstný držitel nemůže požadovati cenu, kterou on dal svému předchůdci za to, že věc mu přenechal. Přenechatí pak bezelstnému držiteli v případě, že věc úplatně dále zcizil, peníz, který za věc utržil, znamenalo by vlastně, že nahražovalo by se mu to, co on svému předchůdci za věc dal. Má tedy žalobce právo, žádati na žalovaném vydání peníze, který tento za věci utržil.

Čís. 530.

Pro povinnost dráhy k náhradě za zboží z ciziny dovážené nejsou směrodatny cizozemské ceny maximální, nýbrž běžné ceny utvořené v mezinárodním obchodování.

(Rozh. ze dne 1. června 1920, Rv I 187/20.)

Dne 15. září 1917 odeslána byla z Pětikostelí v Uhrách bedna čajového másla do Prahy, kdež zjištěn úbytek 70 kg. Obecná obchodní cena v místě a v době odeslání činila 26 K, tamní maximální cena pak 11 K 40 h za 1 kg. Příjemce domáhal se náhrady, vypočtené na základě obecné ceny obchodní. Žalovaná dráha uznala ve sporu povinnost ku zaplacení náhrady na základě ceny maximální. Procesní soud první stolice vyhověl žalobě v plném rozsahu. Důvody: Dle § 88 žel. dopr. ř. jest dráha povinna nahraditi obecnou obchodní cenu ztracených 70 kg čajového másla. Soud zjistil, že obecná obchodní cena exportního čajového másla v den podání zásilky na dráhu činila 26 K za 1 kg, tudíž stálo 70 kg 1820 K. Že maximální cena činila pouze 10 K 24 h resp. tržní cena pak 11 K 40 h má soud za bezvýznamné, poněvadž se jednalo o máslo, určené pro vývoz do ciziny, a tu rozhodnými mohou býti pouze ty ceny, které se za takové máslo platily. Poněvadž pak máslo bylo kupováno v cizině pro vývoz, nemohou býti rozhodny tamnější maximální ceny, ježto, jak všeobecně známo, za maximální ceny máslo se nedostalo a to tím méně, když se jednalo o zásobování tuzemska máslem z ciziny, takže pouze ceny, které se všeobecně za takovéto máslo platily, v úvahu jako obecná obchodní cena přijíti mohou. Odvolací soud rozsudek potvrdil. Důvody: Dopravní řád železniční ve svém § 88 v souhlasu s ustanovením čl. 396 obch. zák. a čl. 34 mezin. úmluvy nařizuje, že dráha, když k náhradě jest povinována, musí hraditi obecnou obchodní cenu, kterou mělo zboží v době přijetí k dopravě na místě odeslání. Místem odeslání je v tomto případě Pětikostelí v Uhrách a dobou přijetí k dopravě den 15. září 1917. Procesní soud bezvadně zjistil, že obecná obchodní cena čajového másla, do ciziny určeného, činila v Pětikostelí 26 K za jedno kilo. Cenu tu soud první stolice také zcela správně určil za podklad svému rozhodnutí o výši náhrady. Zákon nikde nepřipouští výjimky z pravidla shora uvedeného. Obecná obchodní cena řídí se dle poměru nabídky a poptávky, není tedy stálá a nebyla také regulována pro obchod na vývoz. Vývoz másla z Uher do Čech byl přípustným, vždyť by jinak dráha máslo k dopravě ani nepřevzala, a tu není možno se odvolávat na určené maximální ceny másla, a sice ani pro místa exportu ani pro místa importu, neboť ceny ty byly stanoveny pro